

เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร 2555; 22(3): 102-108
J Thai Rehabil Med 2012; 22(3): 102-108

การศึกษานำร่องเพื่อเปรียบเทียบการป้องกันการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจูละโผลศาสตร์ระหว่างการให้ยา ampicillin ร่วมกับ gentamicin ทางหลอดเลือดดำ กับการรับประทานยา ciprofloxacin

บัวภาณูจน์ กายาผาด พ.บ., พัทธิเปีย สิริสาพร พ.บ., ว.ว. เวชศาสตร์ฟื้นฟู
ภัทรา วัฒนพันธุ์ พ.บ., ว.ว. เวชศาสตร์ฟื้นฟู
ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

The Comparison of the Urinary Tract Infection Prophylaxis after Urodynamic Study between Intravenous Ampicillin and Gentamicin versus Oral Ciprofloxacin: a Pilot Study

Kayaphard B, Sirasaporn P, Wattanapan P.
Department of Physical medicine and rehabilitation,
Faculty of Medicine, Khon Kaen University, Khonkaen
40002, Thailand.

Objectives: To compare the urinary tract infection rates after urodynamic study between intravenous ampicillin and gentamicin versus oral ciprofloxacin

Study design: Randomized controlled study

Setting: Rehabilitation inpatient unit, Srinagarind hospital, Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Subjects: Sixty spinal cord injured patients with neurogenic bladder were admitted at rehabilitation unit for genitourinary system investigation.

Methods: The patients were divided in two groups: 30 patients per group receiving antibiotic prophylaxis for preventing urinary tract infection (UTI). The first group I received 1 gram of intravenous ampicillin with 80 milligrams of intravenous gentamicin while the second group received 500 milligrams of oral ciprofloxacin. Urine specimen from a sterile catheterization was collected from all patients 24 hours after urodynamic study and sent to a laboratory unit where semi-automated microscopic urinalysis and urine culture were performed. Incidence of UTI was calculated by using laboratory evidence of UTI (leukocyte ≥ 10 cells/HPF on urinalysis and $\geq 10^5$ cfu/ml of 1 or 2 uropathogenic bacteria on urine culture) as the diagnostic criteria.

Corresponding to: Patpiya Sirasaporn. Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Faculty of Medicine, Khon Kaen University, Khonkaen 40002, Thailand.
E-mail: spatpiya@kku.ac.th

Results: The UTI rates after urodynamic study were 6.7 % in intravenous ampicillin with gentamicin group and 10 % in oral ciprofloxacin group. The UTI rates in both groups were not different ($P > 0.05$). In addition, 100 % of UTI were infected by gram negative bacteria, mostly E.Coli (ESBL).

Conclusion: Urinary tract infection rates after urodynamic study between intravenous ampicillin with gentamicin versus oral ciprofloxacin were not different.

Keywords: urinary tract infection, neurogenic bladder, antibiotic prophylaxis, spinal cord injury

J Thai Rehabil Med 2012; 22(3): 102-108

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบอัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจูละโผลศาสตร์ ระหว่างการให้ยา ampicillin ร่วมกับ gentamicin ทางหลอดเลือดดำ กับการรับประทานยา ciprofloxacin

รูปแบบการวิจัย: การศึกษาแบบสุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบ (randomized controlled study)

สถานที่ทำการวิจัย: หอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กลุ่มประชากร: ผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลังที่ได้รับการตรวจระบบทางเดินปัสสาวะ ณ หอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู จำนวน 60 คน

วิธีการศึกษา: แบ่งผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ซึ่งแต่ละกลุ่ม ได้รับยาป้องกันการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ โดยกลุ่มที่ 1 ได้รับยา ampicillin 1 กรัม ร่วมกับ gentamicin 80 มิลลิกรัม กลุ่มที่ 2 ได้รับยา ciprofloxacin 500 มิลลิกรัม หลังตรวจจูละโผลศาสตร์ 24 ชั่วโมง เก็บตัวอย่างปัสสาวะจากผู้ป่วยโดยการสวนปัสสาวะแบบปลอดเชื้อ และนำปัสสาวะส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจวิเคราะห์ปัสสาวะและ

เพาะเชื้อแบคทีเรีย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ โดยใช้ผลตรวจปัสสาวะพบเม็ดเลือดขาว ≥ 10 cells/HPF ร่วมกับผลการเพาะเชื้อพบแบคทีเรีย 1 หรือ 2 ชนิด $\geq 10^5$ cfu/ml เป็นการวินิจฉัยการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ

ผลการศึกษา: หลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์พบการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะในกลุ่มที่ได้รับยา ampicillin ร่วมกับ gentamicin ทางหลอดเลือดดำ ร้อยละ 6.7 และในกลุ่มที่ได้รับยารับประทาน ciprofloxacin ร้อยละ 10 ทั้งนี้อัตราการติดเชื้อของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) โดยร้อยละ 100 ของเชื้อก่อโรคเป็นแบคทีเรียชนิดกรัมลบ และที่พบมากที่สุด คือ E.Coli (ESBL)

สรุป: การให้ยา ampicillin ร่วมกับ gentamicin ทางหลอดเลือดดำกับการรับประทานยา ciprofloxacin มีอัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ, ภาวะเพาะปัสสาวะพิการ, การใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันการติดเชื้อ, บาดเจ็บไขสันหลัง

เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร 2555; 22(3): 102-108

บทนำ

การตรวจจักษุโรพลศาสตร์ (urodynamic study) เป็นมาตรฐานสำหรับการตรวจความผิดปกติของทางเดินปัสสาวะส่วนล่าง⁽¹⁾ มีความสำคัญในด้านการวินิจฉัยและช่วยในการวางแผนการรักษาในผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการเพื่อหาวิธีจัดการระบบทางเดินปัสสาวะที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อป้องกันภาวะไตวาย

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์ร้อยละ 9.7-13.9^(2,3) โดยที่ผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการนั้นมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะมากกว่าผู้ป่วยกลุ่มอื่น⁽⁴⁾ โดยอาจมีโอกาสติดเชื้อในกระแสเลือดหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์ได้ถึงร้อยละ 7⁽⁵⁾ ทำให้เพิ่มระยะเวลาการนอนโรงพยาบาล และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนั้นที่มนำทางคลินิก แผนกเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์ขึ้นในปีพ.ศ. 2547 โดยให้ผู้ป่วยได้รับยาฉีด ampicillin 1 กรัมร่วมกับ gentamicin 80 มิลลิกรัม ทางหลอดเลือดดำ 1 ชั่วโมง ก่อนทำการตรวจจักษุโรพลศาสตร์⁽⁶⁾

นอกจากนี้รายงานของ Kartal⁽¹⁾ พบว่าการให้ยารับประทาน ciprofloxacin 500 มิลลิกรัมช่วยป้องกันการติดเชื้อทางเดิน

ปัสสาวะหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์เหลือเพียงร้อยละ 1 เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้ยาร้อยละ 14 ทั้งนี้ภาควิชา เวชศาสตร์ฟื้นฟู มหาวิทยาลัยเชียงใหม่⁽⁷⁾ มีแนวทางในการใช้ยารับประทาน ciprofloxacin 500 มิลลิกรัมแก่ผู้ป่วยก่อนการตรวจจักษุโรพลศาสตร์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อหลังการตรวจจักษุโรพลศาสตร์เช่นเดียวกัน

ในแง่ของเภสัชวิทยา⁽⁸⁾ พบว่า ยารับประทาน ciprofloxacin เป็นยาในกลุ่ม fluoroquinone ขอบเขตการออกฤทธิ์จะครอบคลุมเชื้อแบคทีเรียทั้งกรัมบวกและกรัมลบเช่น *E. coli*, *Klebsiella sp.*, *Ps. aeruginosa.*, *Proteus spp.*, *Streptococcus spp.* และ *Staphylococcus sp.* ซึ่งสามารถครอบคลุมเชื้อในกลุ่มเดียวกับ ยาฉีด ampicillin และ gentamicin ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มียาวิจัยใดที่ศึกษาถึงการเปรียบเทียบการป้องกันการติดเชื้อระหว่างยา 2 กลุ่มนี้ในผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการ ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยนี้เพื่อเปรียบเทียบการป้องกันการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจักษุโรพลศาสตร์ ระหว่างการให้ยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin และยารับประทาน ciprofloxacin

วิธีการศึกษา

กลุ่มประชากร

ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลัง ณ หอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศึกษานำร่องกลุ่มละ 30 ราย โดยมี

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยเข้างานวิจัย (inclusion criteria) คือ

- 1) เป็นผู้ป่วยภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลัง
- 2) อายุ 18-60 ปี
- 3) ไม่มีภาวะติดเชื้อทางเดินปัสสาวะก่อนตรวจจักษุโรพลศาสตร์ (ภายใน 24 ชม. ก่อนตรวจ)
- 4) ปัจจุบันไม่ได้รับยาปฏิชีวนะชนิดใด
- 5) ผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดผู้ป่วยออกจากงานวิจัย (exclusion criteria) ได้แก่

- 1) มีนิ่วหรือเนื้องอกในระบบทางเดินปัสสาวะ
- 2) ตั้งครรภ์
- 3) เป็นเบาหวานหรือมีภาวะภูมิคุ้มกันต่ำ
- 4) แพ้ยา ciprofloxacin, ampicillin, gentamicin
- 5) ผู้ที่มีความจำเป็นต้องได้รับยาปฏิชีวนะทางหลอดเลือดดำเท่านั้น เช่น ใส่ลิ้นหัวใจเทียม หรือมีภาวะลิ้นหัวใจรั่ว

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับการอธิบายรายละเอียดและขั้นตอนของการวิจัย ลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

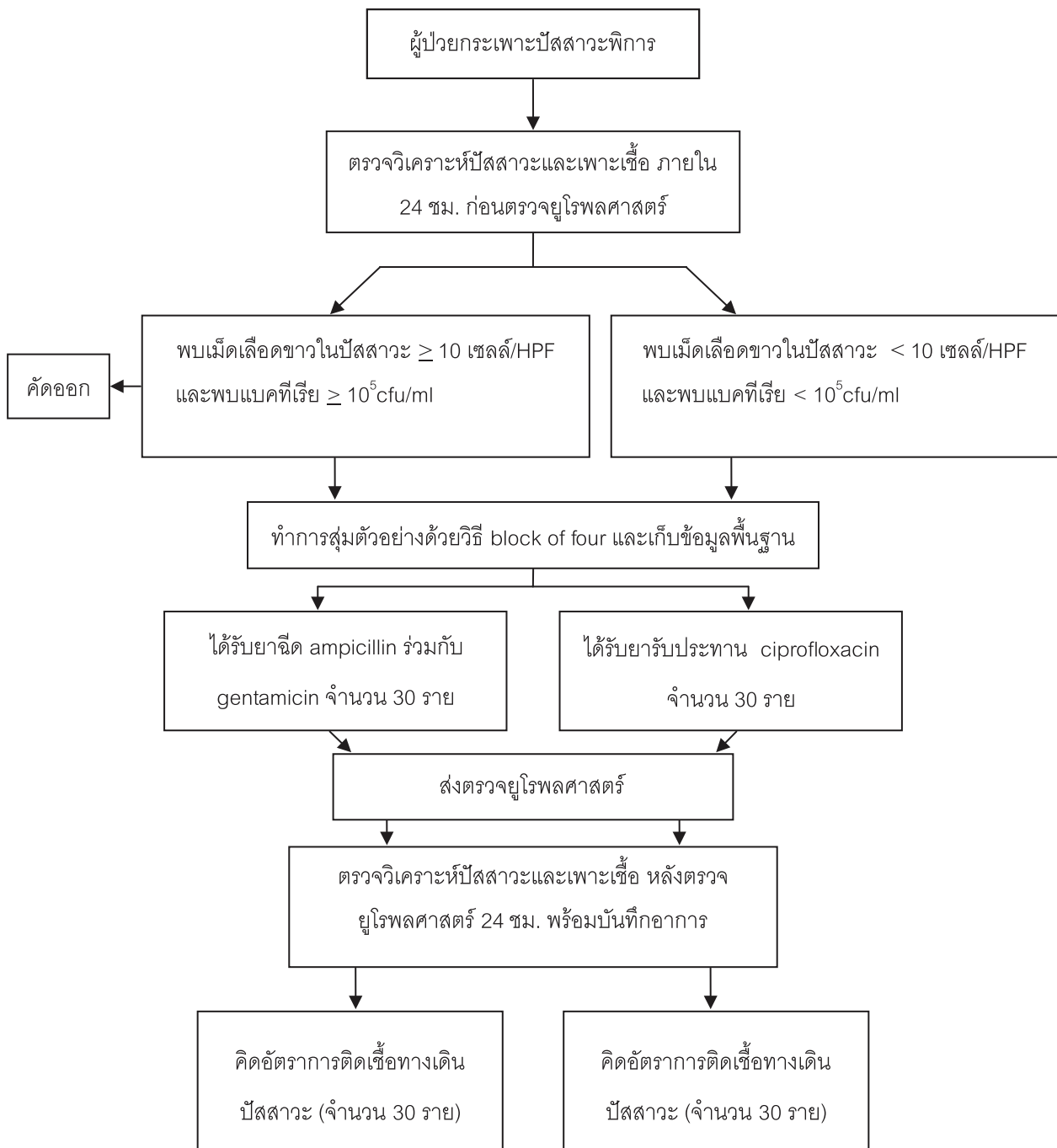
ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมวิจัย จากนั้นพยาบาลประจำหอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟูเก็บตัวอย่างปัสสาวะโดยใช้เทคนิคสวนปัสสาวะแบบปลอดเชื้อ ภายใน 24 ชม. ก่อนตรวจจุลพยาธิศาสตร์ แล้วนำส่งห้องปฏิบัติการ

ผู้ป่วยที่ตรวจไม่พบการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ จะได้รับการสุ่ม โดยใช้คอมพิวเตอร์สุ่มด้วยวิธี block of four เพื่อได้รับยาปฏิชีวนะ ระหว่างยาฉีด ampicillin 1 กรัมร่วมกับ gentamicin 80 มิลลิกรัม หรือยารับประทาน ciprofloxacin 500 มิลลิกรัมที่ 1 ชั่วโมงก่อนทำการตรวจ จากนั้นจึงส่งตรวจ

ยูโรพลศาสตร์

หลังทำการตรวจจุลพยาธิศาสตร์ได้ทำการเก็บตัวอย่างปัสสาวะในวันรุ่งขึ้น⁽⁹⁾ เพื่อตรวจวิเคราะห์ปัสสาวะโดยนับจำนวนเม็ดเลือดขาวด้วยเครื่อง iQ 200 Automated Urine Microscopy Analyzer (Iris Diagnostics, USA)⁽¹⁰⁾ และเพาะเชื้อแบคทีเรีย โดยที่ผู้ตรวจวิเคราะห์ปัสสาวะและเพาะเชื้อแบคทีเรียจะไม่ทราบว่าเป็นปัสสาวะมาจากผู้ป่วยในกลุ่มใด จากนั้นทำการบันทึกข้อมูลทั้งหมดในแบบบันทึกข้อมูล

การวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โครงการเลขที่ HE 531335

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

การแปลผล

เกณฑ์ที่ใช้ในการวินิจฉัยภาวะติดเชื้อทางเดินปัสสาวะในงานวิจัยนี้ได้ตัดแปลงจาก The National Institute on Disability and Rehabilitation Research (1992)⁽¹¹⁾ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่วินิจฉัยภาวะติดเชื้อทางเดินปัสสาวะในผู้ป่วยบาดเจ็บที่ไขสันหลังโดยตรงโดยไม่คำนึงถึงวิธีการจัดการระบบทางเดินปัสสาวะของผู้ป่วย นั่นคือใช้เกณฑ์การตรวจพบจำนวนเม็ดเลือดขาวในปัสสาวะ ≥ 10 เซลล์/HPF ร่วมกับผลการเพาะเชื้อพบแบคทีเรีย 1 หรือ 2 ชนิด จำนวน $\geq 10^5$ cfu/ml

การวิเคราะห์ทางสถิติ

ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS version 17 โดยสถิติเชิงพรรณนาแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ ส่วนอัตราการติดเชื้อหลังตรวจจุลชีววิทยาใช้ Chi-square test

ผลการศึกษา

ผู้ป่วยภาวะติดเชื้อปัสสาวะจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลังทั้งสิ้นจำนวน 60 ราย (ดูตารางที่ 1) แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับยาฉีด

ampicillin 1 กรัม ร่วมกับ gentamicin 80 มิลลิกรัม และกลุ่มที่ได้รับยารับประทาน ciprofloxacin 500 มิลลิกรัม จำนวนกลุ่มละ 30 ราย โดยข้อมูลพื้นฐานของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน (ดูตารางที่ 2) ยกเว้นการจัดการระบบปัสสาวะ แสดงในตารางที่ 1 และ 2 และมีแรงดันกระเพาะปัสสาวะไม่แตกต่างกัน กลุ่มที่ได้รับยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin มีแรงดันกระเพาะปัสสาวะเฉลี่ย 31.45 ซม.น้ำ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.6) ส่วนกลุ่มที่ได้รับยารับประทาน ciprofloxacin มีแรงดันกระเพาะปัสสาวะเฉลี่ย 30.8 ซม.น้ำ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20.1)

จากผลตรวจปัสสาวะทางห้องปฏิบัติการ พบภาวะติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลชีววิทยาในผู้ป่วยทั้งหมด 5 ราย โดยเป็นกลุ่มที่ได้รับยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7 และกลุ่มที่ได้รับยารับประทาน ciprofloxacin จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10 ทั้งนี้อัตราการติดเชื้อของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) (ดูตารางที่ 3) นอกจากนี้ เชื้อก่อโรคที่พบมากที่สุดคือ Escherichia coli (ESBL) 3 ราย เชื้อ Escherichia coli 2 ราย และเชื้อ Escherichia coli (MDR) 1 ราย

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน		Ampicillin & gentamicin	Ciprofloxacin	p-values
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
อายุ	<25 ปี	3 (10.0)	4 (13.3)	0.97
	25-45 ปี	13 (43.3)	10 (33.3)	0.25
	45-60 ปี	14 (46.7)	16 (53.3)	0.91
เพศ	ชาย	19 (63.3)	20 (66.7)	0.78
	หญิง	11 (36.7)	10 (33.3)	0.78
ระยะเวลาการเกิดโรค	< 2 ปี	7 (23.3)	9 (30.0)	0.56
	> 2 ปี	23 (76.7)	21 (70.0)	0.56
ระดับ	tetraplegia	8 (26.7)	12 (40.0)	0.27
	paraplegia	19 (63.3)	17 (56.7)	0.60
	อื่นๆ	3 (10.0)	1 (3.3)	0.30
ความรุนแรง (ASIA)	สมบูรณ์	11 (36.7)	7 (23.3)	0.17
	ไม่สมบูรณ์	19 (63.3)	23 (76.7)	0.20

ASIA = American Spinal Injury Association Classification

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานการจัดการระบบปัสสาวะ

ข้อมูล		Ampicillin & Gentamicin	ciprofloxacin	p- values
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
การจัดการระบบ	ถูกต้อง	1 (3.3)	4 (13.3)	0.17
ปัสสาวะ	สวนปัสสาวะ	11 (36.7)	3 (10.0)	0.01
	คาสายสวนปัสสาวะ	14 (46.7)	15 (50.0)	0.89
	ไม่ใช้อุปกรณ์	4 (13.3)	8 (26.7)	0.21
ประวัติการติดเชื้อ	ไม่มี	30 (100)	28 (93.3)	0.14
ทางเดินปัสสาวะในรอบ 6 เดือน	≥ 1 ครั้ง	-	2 (6.7)	-
มีประวัติปัสสาวะไหล	ไม่มี	26 (86.7)	22 (73.3)	0.20
ย้อนไปไต	มี	4 (13.3)	8 (26.7)	0.20
ความดันกระเพาะปัสสาวะ, ซม.น้ำ		31.45 (19.6)*	30.8 (20.1)*	0.89

*ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

ตารางที่ 3 อัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลชีววิทยา

กลุ่ม	ampicillin & gentamicin	ciprofloxacin	P value
ติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ	2 (6.7)	3 (10.0)	0.64
จำนวน (ร้อยละ)			
ไม่ติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ	28 (93.3)	27 (90.0)	
จำนวน (ร้อยละ)			

ในผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลชีววิทยา มี 1 รายในกลุ่มที่ได้รับยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin ซึ่งมีอาการไข้ (อุณหภูมิสูงกว่า 37.8 องศาเซลเซียส) หลังตรวจ จำเป็นต้องให้ยาปฏิชีวนะ amikacin ต่อเนื่องเป็นเวลา 7 วัน ส่วนอีก 4 ราย (1 ราย อยู่ในกลุ่มยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin และ 3 รายอยู่ในกลุ่มยารับประทาน ciprofloxacin) ไม่มีอาการไข้หลังตรวจ จึงได้รับยาปฏิชีวนะ bactrim รับประทาน ต่อเนื่อง 7 วัน

บทวิจารณ์

ในการศึกษานี้เป็นแบบสุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบ พบอัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลชีววิทยาระหว่างกลุ่มที่ได้รับยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin และกลุ่มที่ได้รับยารับประทาน ciprofloxacin ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานของ Kartal และคณะ พบว่ากลุ่มที่รับประทานยาปฏิชีวนะ ciprofloxacin มีอัตราการติดเชื้อ

หลังตรวจจุลชีววิทยาเพียงร้อยละ 1⁽¹⁾ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่ระบุว่าผู้ป่วยมีภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการหรือไม่ และไม่ใช้กลุ่มผู้ป่วยที่คาสายสวนปัสสาวะในการศึกษา จึงอาจเป็นเหตุให้อัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะในการศึกษานี้สูงกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับการศึกษาของ Pannek & Nehiba⁽²⁾ ซึ่งทำการตรวจจุลชีววิทยาในผู้ป่วยกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลัง โดยไม่ได้ให้ยาปฏิชีวนะชนิดใดเลยก่อนตรวจ พบอัตราการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะร้อยละ 9.7 ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษานี้ แต่การศึกษาดังกล่าวใช้เกณฑ์การวินิจฉัยการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะจากแบคทีเรียจำนวน $\geq 10^5$ cfu/ml ร่วมกับพบเม็ดเลือดขาวในปัสสาวะมากกว่า 100 ตัวต่อมิลลิลิตร หรือพบแบคทีเรียในปัสสาวะ ร่วมกับมีอาการความผิดปกติของทางระบบทางเดินปัสสาวะอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น ไข้ ปวดแหว่ ปัสสาวะขัด ซึ่งเป็นเกณฑ์การวินิจฉัยการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะที่แตกต่างกัน จึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้

อนึ่งเกณฑ์มาตรฐานในการวินิจฉัยภาวะติดเชื้ทางเดินปัสสาวะในผู้ป่วยที่มีภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลังมีความแตกต่างจากผู้ป่วยกลุ่มอื่นเนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถบอกอาการปวดท้องน้อย ปวดเอวได้เพราะผู้ป่วยมีความผิดปกติของระบบประสาท นอกจากนี้ผู้ป่วยไม่สามารถบอกความผิดปกติในการขับถ่ายปัสสาวะได้เนื่องจากผู้ป่วยส่วนใหญ่ต้องคาสายสวนปัสสาวะหรือต้องสวนปัสสาวะเป็นระยะ ในการศึกษานี้จึงใช้เกณฑ์การวินิจฉัยภาวะติดเชื้ทางเดินปัสสาวะโดยดัดแปลงจาก The National Institute on Disability and Rehabilitation Research⁽¹¹⁾ ซึ่งจำเพาะในผู้ป่วยที่มีภาวะกระเพาะปัสสาวะพิการจากการบาดเจ็บที่ไขสันหลังโดยตรง ทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกับผู้ป่วยในหอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟูอย่างมาก

แม้ว่าผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของใช้ยาชนิดรับประทาน ciprofloxacin นั้นไม่แตกต่างจากการใช้ยาชนิดฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin เพื่อป้องกันการติดเชื้ทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลพยาธิศาสตร์ แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงค่าใช้จ่าย ทรัพยากรด้านการเงินพบว่า การใช้ยารับประทาน Ciprofloxacin เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3 บาท ในขณะที่การใช้ยาฉีด ampicillin ร่วมกับ gentamicin เสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นประมาณ 165 บาท (ดูตารางที่ 4) ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการใช้ยาชนิดรับประทานนั้นถูกกว่า นอกจากนี้ยังสะดวกในการบริหารยาอีกด้วย จึงน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการนำไปใช้เป็นยาปฏิชีวนะก่อนการตรวจจุลพยาธิศาสตร์ เพื่อป้องกันภาวะติดเชื้ทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลพยาธิศาสตร์ต่อไป

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย

	ยาชนิดรับประทาน ciprofloxacin	ยาชนิดฉีด ampicillin และ gentamicin
ราคายา *	3 บาท	Ampicillin 24 บาท Gentamicin 16 บาท
ค่าวัสดุการแพทย์*	0 บาท	25 บาท
ค่าทำหัตถการฉีดยา*	0 บาท	100 บาท
รวมสุทธิ	3 บาท	165 บาท

* อ้างอิงราคาตามโรงพยาบาลศรีนครินทร์

อย่างไรก็ตามจากรายงานนี้เป็นเพียงการศึกษานำร่องใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 30 ราย คิดเป็นอำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.02 (power of test = 0.02) แต่หากต้องการอำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.8 (power of test = 0.8) เพื่อให้ได้ผลที่สรุปมีคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างถึงกลุ่มละ 1,140 ราย ดังนั้น จึงต้องมีศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากกว่านี้ต่อไป

สรุปจากงานวิจัยนี้ อัตราการติดเชื้ทางเดินปัสสาวะหลังตรวจจุลพยาธิศาสตร์ ระหว่างการให้ยา ampicillin ร่วมกับ gentamicin ทางหลอดเลือดดำ กับการรับประทานยา ciprofloxacin ไม่แตกต่างกัน แต่หากนำไปใช้ในทางปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ศ.นพ.วีระชัย ไควสุวรรณ, ผศ.พญ.เสมอเดือน คามวัลย์ และคุณจิตจรจิรา ไชยฤทธิ์ ที่ให้คำปรึกษา งานวิจัย และบุคลากรภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟูทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล โดยงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบัน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2554

เอกสารอ้างอิง

1. Kartal ED, Yenilmez A, Kiremitci A, Meric H, Kale M, Usluer G. Effectiveness of ciprofloxacin prophylaxis in preventing bacteriuria caused by urodynamic study: A blinding randomized study of 192 patients. *Urology* 2006; 67:1149-53.
2. Pannek J, Nehiba M. Morbidity of urodynamic testing in patients with spinal cord injury: is antibiotic prophylaxis necessary?. *Spinal cord* 2007;45:771-4.
3. Quek P, Tay LH. Morbidity and significant bacteriuria after urodynamic studies. *Ann Acad Med Singapore* 2004; 33:754-7.
4. Siroky MB. Pathogenesis of bacteriuria and infection in the spinal cord injured patient. *Am J Med* 2002;113:67S-79S.
5. Onur R, Ozden M, Oshan I, Kalkan A, Semercioz A. Incidence of bacteraemia after urodynamic study. *J Hosp Infect* 2004;57:241-4.
6. ทีมนำทางคลินิก สาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู. แนวทางการรักษาผู้ป่วย กระเพาะปัสสาวะพิการในหอผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟูที่ส่งตรวจ urodynamic studies / VCUG (2004). คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2547.
7. Cystometry guideline (2008). คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2552.
8. Lacy CF, Armstrong LL, Goldman MP, Lance LL. *Drug information handbook*. 15th ed. Canada: Lexi-Comp Inc; 2007.
9. Stark RP, Maki DG. Bacteriuria in the catheterized patient: what quantitative level of bacteriuria is relevant? *N Engl J Med* 1984;311:560-4.
10. Park J, Kim J. Evaluation of iQ200 Automated Urine Microscopy Analyzer. *Korean J Lab Med* 2008;28:267-73.
11. The National Institute on Disability and Rehabilitation Consensus Statement. The prevention and management of urinary tract infection among people with spinal cord injuries: January 27-29, 1992. *J Am Paraplegia Soc*:15(3):194-2.